

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника

(проректор з науково-педагогічної роботи)

В.О. Єрмаченко

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ І СТРАХУВАННЯ

Робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**
Спеціальність **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
Освітній рівень **Третій (освітньо-науковий)**
Освітня програма **«Фінанси, банківська справа та страхування»**
ма

Вид дисципліни **Базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **Українська**

Завідувач кафедри банківської справи
і фінансових послуг

О.М. Колодізев

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри банківської справи і фінансових послуг

Протокол № 1 від 27.08.2019 р.

Розробники:

Журавльова І.В., д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів;

Вовк В.Я., д.е.н., проф., проф. кафедри банківської справи і фінансових послуг;

Внукова Н.М., д.е.н., проф., проф. кафедри банківської справи і фінансових послуг.

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Фінансові послуги займають домінуючу позицію у розвинутих економіках, що свідчить про трансформацію функціонального призначення фінансового ринку. Не дивлячись на порівняно менші масштаби проблеми дивергенції в Україні, зростання відриву фінансового капіталу від сфери матеріального виробництва збільшує невизначеність довгострокових економічних перспектив, підвищує ймовірність виникнення фінансової кризи та обмежує інвестиції на реконструкцію та розвиток вітчизняної промисловості. Водночас обмеженість бюджетних ресурсів не дозволяє повною мірою задовольнити потреби економіки в інвестиційних ресурсах, а посткризові умови, що характеризуються зменшенням бюджетних надходжень, зниженням фінансової активності суб'єктів фінансових ринків та високим рівнем фінансових ризиків, є суттєвою перешкодою на шляху сталого зростання та повноцінного функціонування національної економіки. Проблемні питання, які безпосередньо стосуються забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку фінансових посередників в умовах високонкурентного ринку, зумовлюють потребу у підготовці компетентних фахівців та дослідників у сфері фінансів, банківської справи і страхування, що мають глибокий рівень теоретичної та практичної підготовки для вирішення складних управлінських завдань, здатні генерувати оригінальні творчі ідеї, формувати концепції розвитку суб'єктів фінансового ринку.

Навчальна дисципліна «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи та страхування» є базовою та вивчається згідно з навчальним планом підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи та страхування» є формування у здобувачів системи теоретичних знань, прикладних вмінь і навичок з фінансів, банківської справи та страхування, а також професійних компетентностей, необхідних для вирішення проблем, які виникають у процесах функціонування та розвитку фінансових установ (банків, страхових компаній тощо), фінансових службах підприємств та організацій різних організаційно-правових форм (представників малого та середнього бізнесу, великих бізнес-структур тощо).

Завдання навчальної дисципліни «Сучасні проблеми розвитку фінансів, банківської справи та страхування» полягають у формуванні у здобувачів здатності до розробки, обґрунтування та реалізації системи фінансового контролінгу, вирішення широкого кола питань щодо забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку банківського сектора в умовах глобалізації фінансових ринків, формування бізнес-моделей сучасних банків, визначення тенденцій розвитку страхування, оцінки фінансової надійності діяльності страхових компаній.

Методологічне підґрунтя навчальної дисципліни становлять положення сучасних теорій фінансів та фінансового посередництва, фінансового менеджменту, банківської справи, ризиків та страхування.

Об'єктом навчальної дисципліни є фінансові відносини, що виникають в процесі трансформації фінансових ресурсів в умовах високонкуARENTного ринку.

Предметом даної навчальної дисципліни є теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій розробки та реалізації управлінських рішень, які безпосередньо стосуються забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку суб'єктів господарської діяльності, банків та небанківських фінансово-кредитних установ.

Курс	1А	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	Лекції	14
	Практичні	18
Самостійна робота		88
Форма підсумкового контролю	Екзамен	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Банківське регулювання та нагляд	Актуальні проблеми розвитку ринку фінансових послуг
Управління банківськими ризиками	Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів
Фінансовий менеджмент у банку	Бізнес-процеси і моделі фінансових систем
Фінансовий менеджмент	Розвиток фінансових послуг (вибіркова)

Ринок фінансових послуг	
Фінансова діяльність суб'єктів господарювання	
Фінанси підприємств	
Інвестування	
Фінансовий аналіз	

1. Компетентності та результати навчання за дисципліною

Професійні компетентності, які отримують здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня після вивчення навчальної дисципліни

Компетентності	Результати навчання
Здійснювати дослідження проблем та перспектив управління формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів	Досліджувати майновий та фінансовий стан підприємства
	Визначати оптимальні фінансові рішення щодо управління активами, зобов'язаннями, грошовими потоками, інвестиціями, ризиками
	Визначати оптимальні управлінські рішення щодо забезпечення підприємства фінансовими ресурсами
	Визначати оптимальні управлінські рішення щодо розподілу фінансових ресурсів підприємства
	Розробляти та обґрунтовувати методологію фінансового менеджменту
Здатність до організації системи фінансового контролінгу підприємства на основі ефективного використання потенціалу його прибутковості та управління фінансовими ризиками	Здійснювати контроль за впливом на фінансові результати підприємства факторів внутрішнього і зовнішнього середовища
	Виявляти резерви зниження собівартості в розрізі окремих центрів затрат, інвестиційних проектів чи видів продукції
	Формувати раціональну структуру фінансово-економічних служб підприємства та систему забезпечення менеджерів інформацією для різних рівнів управління
	Адаптувати стратегічні цілі підприємства до мінливих умов зовнішнього середовища
	Виявляти основні причини відхилень фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів, що проводиться по підприємству в цілому і по окремих "центрах відповідальності"
Розуміння сутності трансформації банківського сектору та її особливостей; діагностування проблем і недоліків у функціонуванні	Визначати особливості трансформації банківського сектору
	Адаптувати стратегічні перспективи розвитку банківського сектора до умов зовнішнього середовища
	Діагностувати проблеми розвитку банківського сектора України в умовах фінансової глобалізації
	Оцінювати вплив заходів НБУ на організаційно-функціональну трансформацію банківського сектора

банківського сектора в умовах глобалізації	Знати нормативно-правову базу, що регламентує діяльність банків
	Визначати перспективи розвитку банківського сектора України в умовах глобалізації
Здатність до здійснення комплексного аналізу фінансової стійкості банків та банківського сектора загалом; обґрунтування доцільності запровадження інноваційних банківських продуктів; розуміння особливостей забезпечення ефективної взаємодії з FinTech	Знати економічний зміст та відмінності між фінансовою стійкістю та надійністю банківського сектора
	Оцінювати вплив факторів зовнішнього середовища на фінансову стійкість банків та банківського сектора загалом
	Оцінювати значення фінансових індикаторів фінансової стійкості банківського сектора
	Знати методики оцінювання фінансової стійкості банку
	Діагностувати фінансову стійкість банку коефіцієнтним методом
	Розробляти заходи, спрямовані на підвищення фінансової стійкості банківського сектора
	Розробляти заходи, спрямовані на підвищення фінансової ефективності банку
	Визначати особливості інноваційних банківських продуктів
	Визначати ефективні форми взаємодії банків з FinTech-компаніями
Здатність до здійснення комплексного аналізу діяльності та моделювання бізнес-процесів банку; здатність до здійснення структурного аналізу діяльності банку за основними видами бізнес-процесів; обґрунтувати управлінські рішення щодо стратегічного розвитку банку	Знати економічний зміст та види бізнес-моделей банку
	Знати структуру та компоненти бізнес-моделей банку
	Розуміння можливостей використання сучасних методик оцінювання ефективності реалізації банківських бізнес-процесів
	Вміння розраховувати показники KPI та BSC банку
	Визначати стратегічні цілі розвитку банку
	Розробляти управлінські заходи щодо оптимізації бізнес-процесів банку
	Вміння структурувати бізнес-процеси банку
	Розуміти сутність процесу наглядової оцінки (SREP) в НБУ
	Вміння використовувати концепцію SREP «Supervisory review and evaluation process» для аналізу бізнес-моделей банку
Визначати оптимальну організаційну структуру банку	
Знання прийомів визначення параметрів визначення еволюції розвитку страхового ринку, розуміння тенденцій змін у сучасних умовах трансформації ринку фінансових послуг, здатність оцінювати ресурсний потенціал	Вміти визначати параметри еволюції розвитку страхового ринку
	Визначати оптимальні фінансові рішення щодо управління активами, зобов'язаннями, грошовими потоками, інвестиціями, ризиками
	Визначати оптимальні управлінські рішення щодо забезпечення підприємства фінансовими ресурсами
	Визначати оптимальні управлінські рішення щодо розподілу фінансових ресурсів підприємства

страхових компаній різних організаційно-правових форм господарювання	Розробляти та обґрунтовувати методологію фінансового менеджменту
Здатність до здійснення фінансового аналізу діяльності страхової компанії за основними показниками, одержання навичок бізнес-планування страхової діяльності, вміння будувати бізнес-план діяльності страховика	Вміти визначати параметри еволюції розвитку страхового ринку
	Вміти оцінити вплив процесів державного регулювання на трансформацію страхового ринку.
	Розробляти підходи до проведення оцінки стану розвитку страхового ринку.
	Порівнювати системи контролю за діяльністю страховиків в Україні та інших країнах світу
Здатність до здійснення комплексного аналізу діяльності та оцінки фінансової надійності страхової компанії, вміння оцінювати рівень ризику діяльності страховика, встановлення відповідності вимог міжнародних стандартів діючій практиці страхового бізнесу	Знати правила і порядок формування ресурсного потенціалу страховика
	Визначати умови й способи підвищення фінансової надійності страхової компанії
	Вміти оцінювати цінка діяльніст страхових компаній України за оприлюдненою інформацією.
	Розробляти нструменти бізнес планування страховика
	Оцінювати вплив тарифної політики страховика на його фінансові результати.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ І КОНТРОЛІНГУ У СФЕРІ БІЗНЕСУ

Тема 1. Теоретичні й методологічні засади та методичне забезпечення фінансового менеджменту

1.1. Теоретико-методологічні основи фінансового менеджменту

Гносеологічні аспекти сучасних фінансових досліджень. Категоріальний апарат фінансового менеджменту. Теорії, що формують фундаментальну основу фінансового менеджменту. Закони і закономірності фінансової науки. Генезис методологічного базису фінансового менеджменту. Особливості моделі сучасного фінансового

менеджменту в Україні. Принципи формування інформаційного забезпечення фінансового забезпечення. Інформаційна база, що формується на підґрунті обробки зовнішніх джерел фінансового менеджменту. Інформаційна база, що формується на підґрунті обробки внутрішніх джерел фінансового менеджменту. Методики аналізу фінансових звітів суб'єктів господарської діяльності. Правове забезпечення фінансового менеджменту. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.

1.2. Технологія прийняття рішень щодо управління грошовими потоками

Категоріальний апарат управління грошовими потоками. Завдання та принципи управління грошовими потоками. Моделювання управління грошовими потоками. Планування та прогнозування грошових потоків. Оперативне регулювання поточних надходжень і витрат грошових коштів. Оптимізація грошових потоків в короткостроковій та довгостроковій перспективах. Типи політики управління грошовими потоками та їх характеристика.

1.3. Методичні основи підготовки управлінських рішень щодо управління фінансовими результатами

Категоріальний апарат управління фінансовими результатами. Групи показників результативності підприємства. Теоретичні засади управління фінансовими результатами за групами показників результативності підприємства. Системний підхід до управління формуванням прибутку. Інформаційна база управління прибутком. Управління прибутком від різних видів діяльності. Методичні засади оцінки фінансових результатів на основі логічно-дедуктивних систем показників. Методичні засади оцінки фінансових результатів підприємства на основі емпірично-індуктивних систем.

Тема 2. Механізм прийняття і реалізації управлінських рішень

2.1. Методичні основи вартісно-орієнтованого управління

Категоріальний апарат вартісно-орієнтованого управління. Сутність концепції вартісно-орієнтованого управління та її складові. Методичні засади оцінки вартості підприємства. Концепція PENTAGON як рамкова модель оцінювання та реалізації зростання вартості підприємства. Складові механізму прийняття управлінських рішень.

2.2. Обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційних проектів та оцінювання їх ефективності

Категоріальний апарат управління інвестиціями. Теоретичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. Вибір стратегії фінансування інвестиційних проектів. Критерії прийняття фінансово-інвестиційних рішень. Забезпечення інвестиційної підтримки високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства. Забезпечення мінімізації рівня інвестиційного ризику при заданому рівні дохідності. Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів. Забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності.

2.3. Прогнозування та аналіз управлінських рішень щодо фінансових ризиків

Категоріальний апарат управління ризиками. Сучасні концепції організації управління ризиками. Теоретичні засади управління ризиками. Структура моделі управління ризиками. Методичні підходи до оцінки ризиків. Визначення розміру можливих фінансових втрат при настанні ризикової події по окремим видам фінансових ризиків. Дослідження факторів, що впливають на рівень фінансових ризиків підприємства. Методичні засади стратегії уникнення ризику. Методичні засади нейтралізації та зменшення ризиків. Механізм трансферта фінансових ризиків. Методичні засади стратегії хеджування ризиків.

Тема 3. Методичне забезпечення фінансового контролінгу в системі управління підприємством

3.1. Методологія фінансового контролінгу в управлінні підприємством

Проблематика трактування сутності контролінгу. Концепції контролінгу. Еволюція формування контролінгу в управлінні підприємством. Місце фінансового контролінгу в процесі розробки та реалізації фінансової стратегії підприємства. Класифікація інструментів фінансового контролінгу. Принципи контролінгу в управлінні підприємством. Оперативно-тактичні та стратегічні цілі фінансового контролінгу на підприємстві. Інструменти стратегічного та оперативного фінансового контролінгу. Критерії прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу.

3.2. Методичні засади організації фінансового контролінгу на підприємстві

Діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства для обґрунтування доцільності впровадження фінансового контролінгу. Послідовність етапів впровадження контролінгу в систему управління підприємствами. Оцінка впливу організаційної структури підприємства на механізм організації та впровадження системи фінансового контролінгу. Методологія впровадження фінансового контролінгу на підприємстві. Центри відповідальності, їх характеристика та особливості їх формування на підприємстві. Служба фінансового контролінгу на підприємстві: склад, структура.

3.3. Концептуальні положення контролінгу витрат в системі фінансового управління підприємством

Концепція управління витратами підприємства на основі функціональних складових контролінгу. Оптимізація витрат у системі фінансового контролінгу на підприємстві. Моделювання прийняття управлінських рішень на основі механізму контролінгу в системі управління витратами підприємства. Завдання бюджетування. Роль бюджетів у фінансовому управлінні та прийнятті рішень.

3.4. Стратегічний фінансовий контролінг

Сутність і завдання, цілі стратегічного фінансового контролінгу. Зв'язок фінансових цілей зі стратегією підприємства. Складові стратегічного фінансового контролінгу. Узгодження цілей стратегічного фінансового контролінгу з фінансовою стратегією підприємства. Система стандартів стратегічного фінансового контролінгу. Етапи формування стратегічного фінансового контролінгу. Стратегія розвитку на основі збалансованої системи показників. Характеристика альтернативних концепцій реалізації стратегії підприємства.

Змістовий модуль 2. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Тема 4. Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору України

4.1. Банки в глобальному фінансовому просторі

Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності трансформації банківського сектору та її особливості. Форми організаційно-функціональної трансформації банківського сектору. Сучасні тенденції

розвитку банківського сектора України. Вплив глобалізаційних процесів на трансформацію банківського сектора. Сутність та види фінансової глобалізації. Виклики глобалізації для банківського сектора. Банківські кризи у глобальному середовищі. Роль НБУ у реформуванні банківського сектора України. Заходи НБУ з реформування вітчизняного банківського сектору та їх вплив на його організаційно-функціональну трансформацію.

4.2. Фінансова стійкість банків в умовах глобалізації

Сутність фінансової стійкості та фінансової стабільності банків. Види макроекономічних факторів впливу на фінансову стійкість банків. Банківські ризики та їх вплив на фінансову стійкість банків. Система індикаторів фінансової стійкості банків: зарубіжна та вітчизняна практика. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банківського сектора та банків. Вплив інституційної структури банківського сектора на його фінансову стійкість. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банків в умовах глобалізації. Управління фінансовою стійкістю банків.

4.3. Особливості функціонування банків в умовах цифровізації економіки

Сутність цифровізації економіки. Цифровізація діяльності банку. Банківські інновації та їх види. Депозитні інноваційні банківські продукти. Кредитні інноваційні банківські продукти. Вплив банківських інновацій на результати банківської діяльності. Цифрові банківські продукти. Управління інноваціями в банку. Фінансовий супермаркет. Банки і FinTech: форми взаємодії.

Тема 5. Проблеми формування бізнес-моделей сучасних банків

5.1. Особливості розробки бізнес-моделі банків

Сутність бізнес-моделі банку. Види бізнес-моделей банку. Переваги бізнес-моделі банку в умовах фінансової глобалізації. Принципи розробки бізнес-моделі банку. Комплексна бізнес-модель банку. Структура та основні компоненти бізнес-моделі банку. Модель бізнес-напрямів. Модель стратегічних цілей. Модель ключових показників ефективності (Key Performance Indicators – KPI). Використання збалансованої системи показників (balanced scorecard, BSC) для оцінювання ефективності банківської діяльності. Система Модель стратегічних ініціатив. Цифрова бізнес-модель банку. Структура бізнес-моделі банку «Canvas». Проблеми формування бізнес-моделей банків в

Україні.

5.2. Внутрішні бізнес-процеси банку

Сутність внутрішніх бізнес-процесів банку. Види бізнес-процесів банку. Інструменти описання бізнес-процесів банку. Методики описання бізнес-процесів банку. Регламент бізнес-процесу банку. Управління бізнес-процесами банку. Оптимізація бізнес-процесів банку. Інжиніринг та реінжиніринг бізнес-процесів банку. Взаємоз'язок бізнес-процесів і організаційної структури банку. Сутність організаційної структури банку. Принципи побудови організаційної структури банку. Типи організаційних структур банку: лінійно-функціональна, дивізіональна, матрична, проекта та процесно-орієнтована організаційна структура.

5.3. Аналіз бізнес-моделей банків у рамках Supervisory review and evaluation process (SREP)

Наглядові функції НБУ. Концепція SREP «Supervisory review and evaluation process». Процес наглядової оцінки (SREP) в НБУ. Загальні підходи до проведення оцінки банків за методологією SREP за 4 елементами. Аналіз та оцінка бізнес-моделі. Оцінка корпоративного управління та системи внутрішнього контролю. Оцінка ризиків капіталу (кредитного, ринкового, процентного, операційного). Оцінка ризиків ліквідності та фінансування. Можливі наглядові дії за результатами оцінки SREP. Оцінка бізнес-моделі в рамках SREP. Алгоритм оцінки SREP бізнес-моделі банку. Методика визначення оцінки бізнес-моделі банку.

Змістовий модуль 3. СТРАХУВАННЯ

Тема 6. Сучасні тенденції еволюції розвитку страхування

6.1. Еволюція змін у принципах і сутності страхування для зниженні ризиків

Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності страхування відповідно до еволюції змін у принципах формування страхового захисту страхувальника. Сучасні тенденції розвитку страхування України. Вплив процесів державного регулювання на трансформацію страхового ринку. Заходи з розширення напрямів страхового захисту і зниження ризиків господарювання.

6.2. Сучасні тенденції розвитку страхових ринків

Наглядові функції державного регулювання. Концепція розвитку

страхового ринку в динаміці. Загальні підходи до проведення оцінки стану розвитку страхового ринку. Вплив Директив ЄС на зміни у структурі операторів страхового ринку України. Оцінка стану корпоративного управління та системи внутрішнього контролю діяльності страхових компаній. Страховий маркетинг.

6.3. Особливості оцінки страхових ризиків в умовах змін державного регулювання

Запровадження нової моделі регулювання страхового ринку. Сутність системи контролю за діяльністю страховиків. Страхові інновації та їх види. Перспективний перехід до оцінки страхових ризиків за класами страхування. Страховий супермаркет. Страхові компанії і FinTech, страхові компанії і банки: форми взаємодії.

Тема 7. Управління фінансовою надійністю страховика

7.1. Оцінка ресурсного потенціалу страхових компаній

Правила і порядок формування ресурсного потенціалу страховика, обґрунтування раціональних організаційних структур та організаційно-правових форм діяльності страховиків. Вимоги до оприлюднення публічних даних, фінансової звітності страхових компаній. Оцінка діяльності страхових компаній України за оприлюдненою інформацією. Аналіз поширеності організаційно-правових форм. Обґрунтування раціональної організаційної структури управління страхової компанії.

7.2. Особливості розробки бізнес-планів страхових компаній

Сутність внутрішніх бізнес-процесів страховика. Види бізнес-процесів страхової компанії. Економічне обґрунтування запланованої діяльності страховика з продажу страхових послуг та інвестиційної діяльності. Інструменти бізнес планування страховика. Прогнозування страхових операцій і фінансовий план страхової компанії на короткострокову і довгострокову перспективу. Бізнес план для отримання ліцензій згідно з Ліцензійними умовами провадження страхової діяльності. Здійснення обґрунтування доцільності запланованої діяльності та можливі заходи для підвищення ефективності бізнес-процесів страховика.

7.3. Оцінка платоспроможності і фінансової надійності страховика

Сутність фінансової стійкості та фінансової надійності страховиків, методи її забезпечення. Вплив тарифної політики страховика на фінансові результати. Роль перестраховувальних програм у збалансуванні страхового портфеля. Поняття та склад технічних резервів. Інвестиційна

діяльність страховика, її напрями. Вплив структури розміщення та інвестування коштів страхових резервів на забезпечення платоспроможності страхової компанії. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення. Статутний фонд, особливості його формування. Гарантійний фонд. Вільні резерви. Фактичний запас платоспроможності страховика та порядок його визначення. Нормативний запас платоспроможності.

6. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні (семінарські) заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних (семінарських) занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі модульного контролю та семестрового екзамену (1 семестр), відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусіях та обговоренні актуальних проблемних питань;
- підготовка аналітичного звіту та творчого завдання;
- підготовка презентації та захист результатів творчого завдання;
- проведення поточного тестування;

проведення поточної контрольної роботи;
експрес-опитування.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини навчальної дисципліни – змістового модуля. Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за відповідний змістовий модуль.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань здобувачів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять та виконання аналітичного звіту проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою та темою дисертаційного дослідження при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання аналітичного звіту;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання аналітичного звіту.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання здобувача або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться декілька разів за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Критеріями оцінювання творчого завдання є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

здатність визначати вихідні передумови наукового дослідження за проблематикою творчого завдання, проводити всебічний та критичний аналіз наукових фактів;

здатність використовувати загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання для формування концептуальної цілісності здійсненого дослідження;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

здатність використовувати наукові підходи до всебічного та достовірного вивчення об'єктів, процесів або явищ, їх структури та зв'язків;

вміння науково обґрунтувати нові теоретичні або експериментальні результати або наукові положення;

якість і чіткість викладення власних міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

здатність до презентації основних наукових результатів проведеного дослідження.

Критеріями оцінювання презентації є:

здатність до змістовного і логічного поєднання основних частин презентації з метою і предметом дослідження;

здатність до визначення основних наукових положень, які повністю розкривають тему дослідження;

здатність до наочного, доступного розуміння матеріалу за темою наукового дослідження;

якість, складність та інформативність презентації;

вміння відповідати на питання та захисту власної точки зору, позиції на певне проблемне питання.

Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження

Поточна контрольна робота проводиться декілька разів за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля. Контрольне завдання містить завдання різного

рівня складності: стереотипні, діагностичні, евристичні.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи здобувачів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену (1 семестр). Екзаменаційний білет охоплює програму навчальної дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування здобувачами компетентностями.

Завданням екзамену є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 завдань, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця відповідно до НРК та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки здобувача і рівень його компетентностей з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає стереотипне, два діагностичних та два евристичних завдань, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Здобувач, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням завідувача відділу аспірантури та докторантури відповідно до встановленого терміну.

Здобувач **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля

впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії завідувача відділу аспірантури та докторантури видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін здобувач добирає залікові бали.

Здобувача слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності". Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Таблиця 6.1

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Перевірка творчого	Презентація	Контрольна робота	Перевірка аналітичного звіту	Усього
Змістовий модуль 1. Фінансовий менеджмент та контролінг в сфері бізнесу	Тема 1	2 тиждень	1	1	1	-	-	2	5
	Тема 2	3 тиждень	1	1	2	3	-	2	9
	Тема 3	4 тиждень	1	1	2	-	2	-	6
Змістовий модуль 2. Банківська справа	Тема 4	5 тиждень	1	1	2	-	-	2	6
	Тема 5	6 тиждень	-	1	4	3	-	-	8
		7 тиждень	1	1	-	-	2	2	6
Змістовий модуль 3. Страховання	Тема 6	8 тиждень	1	1	-	-	-	2	4
		9 тиждень	-	1	-	-	2	2	5
	Тема 7	10 тиждень	1	1	6	3	-	-	11

	Екзамен	11 тиждень	-	-	-	-	-	-	40
Усього			7	9	17	9	6	12	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 6.2).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану здобувача третього (освітньо-наукового) рівня та іншої академічної документації.

Таблиця 6.2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	Задовільно	Незараховано
35 – 59	FX	Незадовільно	
1 – 34	F		

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Внукова Н. М. Страхування: теорія та практика: Навч.-метод. посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін.; За заг. ред. Внукової Н.М. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 371 с.

2. Вовк В.Я. Стратегічне управління конкурентоспроможністю банку : монографія / В. Я. Вовк. – Х. : НТМТ, 2011. – 336 с.

3. Журавльова І.В. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І.В. Журавльова. – Х. : Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Електрон. текстові дан. (2,55 МБ). – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 207 с. – Режим доступу :

<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21093>

4. Колодізев О.М. Фінансове планування як складова управління діяльністю банку: монографія / О.М. Колодізев, С.М. Киркач. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 280 с.

5. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / Н. М. Внукова, Ж. О. Андрійченко, С. А. Ачкасова [та ін.]; наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків : ТО «Ексклюзив», 2014. – 217 с.

7.2. Додаткова

6. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : учебный курс. / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2010. – 528 с.

7. Бюджетування як інструмент забезпечення життєдіяльності підприємства : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А.В. Череп. – Запоріжжя : Запоріз. нац. ун-т, 2011. – 220 с.

8. Внукова Н.М. , Корват О. В., Опешко Н. С. Пруденційний нагляд у сфері страхування: Монографія. – Х. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 259 с.

9. Вовк В.Я. Управління конкурентною позицією банку на кредитному ринку : монографія / В. Я. Вовк, В. Ф. Колесніченко. – Х. : ХНУРЕ, 2011. – 260 с.

10. Гонтар Д.Д. Оцінка вартості банку при виборі його конкурентної та корпоративної стратегій: монографія / І.О. Губарева, Д.Д. Гонтар. – Харків : ФОП Здоровий Я.А., 2016. – 204 с.

11. Євроінтеграційні аспекти розвитку ринків фінансових послуг : монографія / Н. М. Внукова, Р. Пукала, В. А. Смоляк [та ін.]; за аг. д-ра екон. наук, професора Н. М. Внукової та канд. екон. наук Р. Пукала. – Харків : Ексклюзив, 2018. – С. 19-34,35-38.

12. Журавльова І.В. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс] : електронний навчальний посібник / І.В.Журавльова, О.В.Гаврильченко, М.О.Кіпа. – [Мультимедійні електронні інтерактивні видання]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4772>

13. Колодізев О.М. Контролінг як технологія управління фінансовими та нефінансовими структурами : монографія / О.М. Колодізев, І.М. Чмутова, К.М. Азізова, М.В. Максимова. – Х. : Вид.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 352 с.

14. Малярець Л.М. Формалізація задач у контролінгу логістичної діяльності підприємства [Текст] : монографія / Л.М. Малярець, Г.Л. Матвієнко-Біляєва. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 227 с.

15. Пукала Р., Внукова Н.Н. Анализ тенденций развития страхования в европейских странах // Humanities and Social Sciences. – 2018. – №. XXIII, 25 (1/2018) . – С. 113-128.

7.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

17. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. // Режим доступу : – www.minfin.gov.ua

18. Офіційний сайт Національного банку України // Режим доступу : – www.bank.gov.ua

19. Офіційний сайт Державної служби статистики України // Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

20. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця : навчальна дисципліна «Сучасні проблеми розитку фінансів, банківської справи та страхування» [Електронний ресурс] / І.В. Журавльова, В.Я. Вовк, Н.М. Внукова. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5378>